

Сибірянська Юлія Володимирівна

к.е.н., доцент,

доцент кафедри фінансів

ДВНЗ «Київський національний економічний

університет імені Вадима Гетьмана»,

м. Київ

ЩОДО ПРОБЛЕМ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ПОДАТКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗА ВЕЛИКИМИ ПЛАТНИКАМИ ПОДАТКІВ

Враховуючи домінуючу роль великих платників у наповненні бюджету та значні бюджетно-податкові ризики, пов'язані з їх функціонуванням, в центрі уваги фіскальних органів мають бути питання якості і ефективності податкового контролю за виконанням великими платниками конституційного обов'язку щодо повноти і своєчасності сплати податків. У вітчизняній науковій літературі бракує комплексних досліджень реальної ефективності функціонування та адміністрування великих платників податків, а показники, які застосовуються на практиці для оцінки ефективності контролю є недосконалими. Вважаємо, що проблемам оцінки ефективності контролю, формуванню якісної і обґрунтованої системи показників для його оцінки потрібно приділяти особливу увагу, особливо на етапі проведення податкової реформи.

Вважаємо, що податковий контроль може вважатись ефективним, якщо його результатом є не лише виявлення податкових порушень, недоліків в розрахунках, неточностей і помилок у веденні обліку, а саме запобігання їх виникненню в майбутньому. У результаті дієвого податкового контролю повинні одночасно спостерігатись наступні тенденції:

а) підвищується рівень сумлінності платників та законності їх фінансово-господарської діяльності, що автоматично має позитивний вплив на наповнення бюджету;

б) платники самостійно на добровільній основі і в повній мірі сплачують податкові зобов'язання до бюджету;

в) знижуються обсяги переplat та податкового боргу, зростає повага і довіра до держави і фіскальних органів;

г) паралельно з цим скорочуються суми донарахувань за результатами податкових перевірок, а донараховані суми мають 100% рівень узгодження та сплати.

З вищесказаного випливає, що на основі якогось одного показника оцінити якість та ефективність податкового контролю неможливо. Більше того, неприпустимо як індикативний показник ефективності контролю використовувати лише суми донарахувань за перевітками, не враховуючи при цьому динаміку інших показників, зокрема рівня ухилення від оподаткування, рівня тіньової економіки, зміни контингенту порушників, причини податкових правопорушень тощо. В умовах, коли суми донарахувань зростають, а рівень ухилення і тіньової економіки залишаються без змін (чи також зростають), можна з впевненістю стверджувати, що репресивна, профілактична і ревізійна функції контролю виконуються неефективно та є недієвими. Про ефективність мобілізуючої функції податкового контролю можуть свідчити наближеність до одиниці коефіцієнтів рівня узгодження донарахувань за перевітками сум та рівня сплати узгоджених за результатами донарахувань сум податків як великими платниками, так і представниками малого та середнього бізнесу.

Коефіцієнт ефективності податкового контролю є складним, інтегрованим показником, для оцінки якого необхідно використовувати комплексну систему показників, так як окремо жоден показник не може дати повну і достовірну інформацію. Для оцінки ефективності податкового контролю за великими платниками та його ролі у наповненні бюджету доцільно використовувати систему абсолютних та відносних показників, серед яких:

- рівень виконання плану надходжень з урахуванням та без урахування сплачених податків за результатами контрольно-перевірочної роботи;

- рівень сплачуваності податків (у розрізі самостійно сплачених сум,

переплат, податкового боргу та надходжень від контрольно-перевірочної роботи);

- коефіцієнт своєчасності сплати податків та донарахованих сум

- коефіцієнт самостійної своєчасної сплати податків великими платниками;

- коефіцієнт упередження незаконного відшкодування ПДВ великим платникам;

- коефіцієнт якості відбору платників до перевірок;

- коефіцієнт охоплення великих платників контрольно-перевірочними заходами, інтенсивність та результативність праці одного аудитора;

- рівень узгодженості донарахованих за результатами перевірок сум податків;

- рівень сплати узгоджених донарахованих зобов'язань,

- коефіцієнт задоволеності позовів у адміністративному та судовому порядку,

- частка надходжень від контрольно-перевірочної роботи у загальній сумі мобілізованих до бюджету податків тощо.

Оцінювати ефективності адміністрування великих платників за наведеними коефіцієнтами доцільно також у розрізі основних складових адміністрування, як по Україні в цілому, так і на рівні окремих СДП, у т.ч. у розрізі видів податкових платежів, видів економічної діяльності, типів податкових перевірок; оцінювати доцільно як зовнішні, результативні показники контролю, так і ефективність внутрішньої роботи в межах структурних підрозділів СДП. Крім того, оцінка результативності та ефективності функціонування Центрального офісу з обслуговування ВПП як державного органу (його працівників) має два аспекти: з одного боку, його потрібно оцінювати як бюджетну установу, а з іншого – як контролюючий орган. У першому випадку дослідженню підлягає фінансово-господарська діяльність інституції, а в другому – функціональне призначення ЦООВПП – забезпечення контролю за повнотою виконання податкових зобов'язань

платників, що знаходяться в ньому на обліку.

У розрізі вищенаведених напрямків та показників доцільно оцінювати якість податкового контролю взагалі та ефективність й результативність функціонування органів Державної фіскальної служби зокрема.

Тимченко Олена Миколаївна

д. е. н, професор,

професор кафедри фінансів

ДВНЗ «Київський національний економічний університет

імені Вадима Гетьмана

м. Київ

МЕНЕДЖМЕНТ ПОДАТКОВОГО БОРГУ ВЕЛИКИХ ПЛАТНИКІВ ПОДАТКІВ

Незважаючи на те, що великі платники податків домінують у формуванні доходів бюджету, це не знімає питання сумлінності виконання ними податкових зобов'язань. Мова йде про достовірність визначення цієї категорією платників податкових баз, правильність обчислення ними сум податків та своєчасність їх сплати до бюджету. Податкова заборгованість, яка виникає у процесі діяльності великих платників податків потребує відповідних управлінських дій з боку фіскальних органів. Для забезпечення ефективного менеджменту необхідно з'ясувати причини, які генерують невиконання податкових зобов'язань саме цією категорією платників.

На фоні загальних причин виникнення податкового боргу, характерних для будь-якого платника, великі платники податків мають додаткові переваги нарощування прихованого податкового боргу, зумовлені масштабами фінансово-господарської діяльності. Великі обсяги операцій унеможливають